

Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja

BERISLAV BOLFEK
predavač, Društveni odjel
Veleučilište u Slavonskom Brodu
Dr. Mile Budaka 1., 35000 Slavonski Brod
Hrvatska
berislav.bolfek@vusb.hr

MILAN STANIĆ
Agencija Stanić
Matije Gupca 28., 35000 Slavonski Brod
Hrvatska
milan.stanic@sb.t-com.hr

MARIJA TOKIĆ
Društveni odjel
Veleučilište u Slavonskom Brodu
Dr. Mile Budaka 1., 35000 Slavonski Brod
Hrvatska
marija.tokic@vusb.hr

Sažetak: U današnje se vrijeme gotovo sve poslovne aktivnosti odvijaju uz određene rizike. Ti rizici mogu biti potpuno različiti. Postoje na primjer: rizici od konkurencije, rizici nedostatka sirovina, rizici nemogućnosti pronalaska tržišta za svoje proizvode, rizici nemogućnosti naplate svojih potraživanja, rizici neadekvatne ponude na tržištu rada i mnogi drugi rizici na koje se može, ali i oni na koje se ne može utjecati. Izuzetno je važno da se rizici na koje se može utjecati smanje na najmanju moguću mjeru i da ih se uvijek ima u vidu. Jedan od vrlo velikih rizika u poslovanju svakog trgovačkog društva, o kojemu se mora voditi stalna briga je rizik od neadekvatne strukture bilance trgovačkog društva. Predmet ovoga istraživanja su bilance jednog trgovačkog društva "S" iz Slavonskog Broda u promatranom razdoblju od 2006. godine do 2009. godine. Cilj je prikazati kako su strukture bilanci po pojedinim godinama ukazivale na poremećaje u poslovanju.

Ključne riječi: završna bilanca, analiza bilanci, rizik, stečaj, struktura bilance

1 Uvod

Svako trgovačko društvo se osniva sa određenim, većim ili manjim, početnim kapitalom sa ciljem da svojim osnivačima kroz određeno razdoblje vrati uloženi kapital i nakon toga počne donositi dobit. Međutim, u toku poslovanja događaju se mnogi predvidivi, ali i nepredvidivi događaji koji mogu narušiti stabilnost poslovanja. Promatrajući bilancu trgovačkog društva i uspoređujući trenutne podatke sa onima iz prijašnjih razdoblja moguće je uvidjeti određene opasnosti koje mu prijete.

Temeljna hipoteza definirana je u skladu sa predmetom i ciljem ovoga istraživanja. Ona se odnosi na dokazivanje tvrdnje kako neadekvatna struktura bilance predstavlja veliki rizik za nastavak poslovanja, te bi se u procesu upravljanja rizikom morali uložiti veliki naponi kako se ne bi dogodio stečaj trgovačkog društva.

Da bi se postavljena hipoteza mogla dokazati potrebno je izvršiti analize bilanci trgovačkog društva kroz određeno razdoblje. Analiza bilanci će se vršiti pomoću vertikalne i horizontalne metode analize.

2 Teorijski aspekti bilance

Bilanca je prikaz stanja imovine i obveza trgovačkog društva na određeni dan. Prva se bilanca izrađuje prilikom osnivanja trgovačkog društva i ona se naziva početnom bilancom. U njoj se vidi koliki je osnivački kapital i kojom je vrstom imovine uplaćen.

Ukoliko kapital nije u cijelosti uplaćen, knjiženje se vrši na računu potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital. Nakon toga se vrši knjiženje svih poslovnih događaja pa se bilanca zaključuje posljednjeg dana u godini zajedno sa računom dobitka i gubitka da bi se vidjelo stanje imovine i obveza, kao i rezultat poslovanja trgovačkog društva u protekloj godini. Međutim, stanje imovine i obveza u bilanci se može pratiti u svakom trenutku poslovanja.

Računovodstvo se, kao jedna od službi u svakom trgovačkom društvu, bavi evidentiranjem prošlih poslovnih događaja. Te se evidencije vrše na temelju knjigovodstvenih isprava. U današnje se vrijeme događaju vrlo velike turbulencije u poslovanju pa menadžment tvrtki mora voditi stalnu brigu o bilančnim pozicijama. Bilo bi potpuno pogrešno voditi poslovanje tvrtke na temelju podataka iz bilance koja je sastavljena zadnjeg dana u poslovnoj godini.

Zbog velikih i brzih promjena u poslovnom okruženju, tako donesene odluke bi u većini slučajeva već bile zastarjele. Stoga je nezamislivo da u današnje vrijeme rukovodstvo tvrtke u procesu donošenja poslovnih odluka ne koristi menadžersko računovodstvo.

Tablica 1. Struktura bilance

AKTIVA	PASIVA
Potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital	Kapital i pričuve
Dugotrajna imovina <ul style="list-style-type: none"> - nematerijalna - materijalna - financijska - potraživanja 	Dugoročna rezerviranja za rizike i troškove
Kratkotrajna imovina <ul style="list-style-type: none"> - zalihe - potraživanja - financijska - novac 	Dugoročne obveze
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	Kratkoročne obveze
Gubitak iznad visine kapitala	Odgođeno plaćanje troškova i prihodi budućeg razdoblja

Bilanca trgovačkog društva se sastoji od dviju strana koje uvijek moraju biti u ravnoteži. Na lijevoj strani je aktiva, a na desnoj pasiva. Aktiva predstavlja sve oblike imovine trgovačkog društva, dok se u pasivi nalaze izvori imovine koja se nalazi u aktivi. U Hrvatskoj je propisana shema po kojoj se razvrstavaju aktiva i pasiva. Aktiva je razvrstana prema načelu rastuće likvidnosti, a pasiva prema načelu rastuće dospelosti. Struktura bilance je prikazana u Tablici 1.

2.1 Dugotrajna imovina

Dugotrajna imovina predstavlja onu imovinu koja se teže pretvara u novac. To je imovina čiji je vijek upotrebe duži od jedne godine. Nabavljena je da bi služila u proizvodnom procesu tvrtke kroz duže razdoblje. Njena se nabavna vrijednost tijekom pretpostavljenog korisnog vijeka trajanja prenosi na troškove preko amortizacije. Dugotrajna se imovina dijeli na:

- nematerijalnu imovinu,
- materijalnu imovinu,
- financijsku imovinu,
- potraživanja.

Nematerijalna imovina je nemonetarna imovina bez fizičkih obilježja koja se može identificirati. Nematerijalna imovina obuhvaća slijedeće vrste imovine: izdatci za razvoj, patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci, software, dozvola za ribarenje, franšize i ostala prava, goodwill, predujmovi za nematerijalnu imovinu i ostalu nematerijalnu imovinu (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.).

Dugotrajna materijalna imovina je imovina (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.):

- a) koju poduzetnik posjeduje za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe, i
- b) koja se očekuje koristiti duže od jednog razdoblja
- c) ona imovina koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti društva.

Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća slijedeće vrste imovine: zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj i transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu imovinu i ostala dugotrajna materijalna imovina.

Financijska imovina obuhvaća slijedeće vrste imovine (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.):

- a) udjeli i dionice kod povezanih poduzetnika
- b) zajmovi povezanim poduzetnicima
- c) sudjelujući interesi
- d) ulaganja u vrijednosne papire
- e) dani krediti i depoziti
- f) ostala financijska imovina.

Potraživanja su imovinsko pravni odnosi nastali na temelju vjerodostojne isprave između potražitelja – vjerovnika i dužnika, pa je prema tome potraživanje za vjerovnika pravo na naplatu, a za dužnika obveza da plati ili vrati primljenu robu, proizvod i sl (Skupina autora, 2004.).

Dugoročna potraživanja se dijele na:

- potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital,
- prodaju na kredit,

- potraživanja od povezanih društava,
  - ostala potraživanja.
- Dugoročna potraživanja su ona potraživanja koja imaju rok dospijeca duži od jedne godine.

2.2 Kratkotrajna imovina

Kratkotrajna imovina je ona imovina koja se može pretvoriti u novac u roku od jedne godine. Ona stalno mijenja oblik od novca za nabavku sirovina za proizvodnju, zatim od sirovina za proizvodnju u poluproizvode ili proizvode. Oni se, dalje, prodajom pretvaraju u potraživanja, a potraživanja se transformiraju u novac. To je proces koji se stalno ponavlja. Prema tome, kratkotrajna se imovina dijeli na (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.):

- zalihe,
  - potraživanja,
  - financijska imovina,
  - novac u banci i blagajni.
- Zalihe su kratkotrajna materijalna imovina:
- koja se drži zbog prodaje u redovnom toku poslovanja,
  - koja se drži u procesu proizvodnje za navedenu prodaju ili
  - u obliku materijala i dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.

Zalihe slijedom reproduktivnog ciklusa obuhvaćaju slijedeće oblike (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.):

- zalihe sirovina i drugog materijala koji ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe nedovršene proizvodnje i poluproizvoda;
- zalihe gotovih proizvoda;
- zalihe trgovačke robe i drugo
- kratkotrajna biološka imovina.

Kratkoročna potraživanja su potraživanja s rokom do jedne godine. To mogu biti potraživanja od kupaca za prodana dobra i obavljene usluge, potraživanja od države, potraživanja od zaposlenika i ostala kratkoročna potraživanja.

Kratkoročna financijska imovina koju čine:

- surogati novca (čekovi, mjenice i ostali primljeni kratkoročni vrijednosni papiri),
- dani kratkoročni krediti, depoziti i kaucije,
- udjeli u povezanim društvima (s dospijecom do jedne godine).

Novac na računima i blagajni je sav novac koji se nalazi na računima u poslovnim bankama, novac u blagajni, akreditivi i strana sredstva plaćanja.

2.3 Kapital

Kapital je vlastiti izvor financiranja imovine i izračunava se kao ostatak imovine poduzetnika nakon odbitka svih njegovih obveza. Kapital se sastoji od upisanog kapitala, kapitalnih rezervi, revalorizacijskih rezervi, rezervi iz dobiti, zadržane dobiti ili prenesenog gubitka te dobiti ili gubitka tekuće godine (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.).

Kapital je osnovni preduvjet obavljanja poduzetničke djelatnosti. Stoga ga osnivači trgovačkih društava moraju upisati i uplatiti. Unos kapitala u trgovačko društvo se može izvršiti u novcu, stvarima ili pravima. Ipak, minimalno se 50% iznosa temeljnog kapitala mora uplatiti u novcu na žiro račun trgovačkog društva.

Prema Zakonu o trgovačkim društvima temeljni kapital trgovačkog društva s ograničenom odgovornošću mora minimalno iznositi 20.000,00 kuna, dok temeljni kapital trgovačkog dioničkog društva ne može biti manji od 200.000,00 kuna na dan prijave u trgovački registar. Maksimalan iznos temeljnog kapitala nije ograničen.

2.4 Obveze

Obveza je sadašnja obveza poduzetnika proizašla iz prošlih događanja i za čije se podmirenje očekuje odljev resursa (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2008.).

Obveze se, prema rokovima dospijeca dijele na dugoročne i kratkoročne obveze. Dugoročne obveze su uglavnom obveze prema kreditnim institucijama i dospijevaju na naplatu u roku koji je duži od jedne godine.

Kratkoročne su sve one obveze koje poduzetnik mora podmiriti u roku kraćem od godine dana. U ove se obveze ubrajaju obveze prema dobavljačima, obveze prema zaposlenima, obveze za poreze i doprinose, obveze za kratkoročne pozajmice i druge kratkoročne obveze.

3 Bilančne promjene

Za potrebe ovog rada analizirane su bilance jednog trgovačkog društva pod radnim nazivom "S" iz Slavonskog Broda koje je poslužilo kao primjer dokazivanja postavljenih hipoteza u uvodu ovog rada.

Evidentiranjem svake poslovne promjene dolazi do određenih promjena u bilanci. Te se promjene mogu dogoditi istovremeno u aktivni i pasivi ili samo u aktivni ili samo u pasivi. Svaka poslovna promjena dovodi do promjene stanja imovine, obveza ili kapitala. Postoje četiri vrste bilančnih promjena koje utječu na stanje i strukturu bilance (Skupina autora, 2004.):

1. Koncentrične promjene,
2. Periferne promjene,
3. Centripetalne promjene,
4. Centrifugalne promjene.

Koncentrične promjene su promjene uzrokovane poslovnim događajima koje se iskazuju samo u aktivni bilanci. Takve promjene dovode samo do promjena u vrijednosti pojedinih pozicija aktive dok ukupni zbrojevi aktive i pasive ostaju nepromijenjeni. Primjer za to je priljev novca na žiro račun kojega su doznačili kupci. Pri tome je došlo do smanjenja potraživanja, ali je povećan saldo novca na žiro računu.

Periferne promjene dovode do promjena samo u pasivi. Dok se jedna pozicija pasive smanjuje kod druge će doći do porasta. Ukupan zbroj pasive i aktive se ne mijenja. Do takve će promjene doći npr. kada banka odobri kredit poduzetniku i umjesto njega plati dospjele obveze prema dobavljačima.

Centripetalne promjene su one promjene koje istovremeno dovode do povećanja aktive i pasive. Uslijed takvih će se promjena povećati vrijednost aktive i pasive za isti iznos. Ukoliko banka odobri

poduzetniku kredit i odobreni iznos uplati na poduzetnikov žiro račun, doći će do povećanja novčanog iznosa na žiro računu i do povećanja obveza prema kreditnoj instituciji.

Centrifugalne promjene uzrokuju smanjenje aktive uz istovremeno smanjenje pasive. Takve će promjene dovesti do smanjenja ukupnog zbroja aktive i pasive za vrijednost nastale promjene. Do ovakvih promjena dolazi kada poduzetnik sa svog žiro računa podmiri obveze prema dobavljačima. Istovremeno se smanjila količina novca na žiro računu i obveze prema dobavljačima.

4 Struktura bilance trgovačkog društva "S"

Strukturu bilance čine imovina trgovačkog društva s jedne strane, te izvori financiranja te imovine s druge strane. Imovinu možemo podijeliti prema vremenskom kriteriju na kratkotrajnu i dugotrajnu, dok ju prema pojavnim oblicima dijelimo na nematerijalnu, materijalnu, potraživanja i novčanu imovinu. S druge strane, izvore imovine dijelimo na vlastite i tuđe.

Vlastiti izvor financiranja je vlastiti kapital trgovačkog društva. Tuđi se izvori financiranja dijele na kratkoročne i dugoročne. Kratkoročni izvori financiranja imaju dospjeće do jedne godine od datuma bilance. Dugoročni izvori financiranja imaju rok dospjeća duži od jedne godine. Imovina trgovačkog društva i njeni izvori uvijek moraju biti u ravnoteži, odnosno moraju biti brojčano jednaki. To proizlazi iz same prirode poslovanja od osnivanja trgovačkog društva.

Da bi se trgovačko društvo osnovalo mora postojati osnivački kapital. Taj kapital može biti uplaćen u novcu ili unesen u trgovačko društvo u obliku materijalne ili nematerijalne imovine. Znači, već na samom početku poslovanja imamo uspostavljenu ravnotežu koja se može izraziti pomoću matematičke jednadžbe:

$$I + N = K \quad (1)$$

gdje je

(I) = imovina

(N) = novac

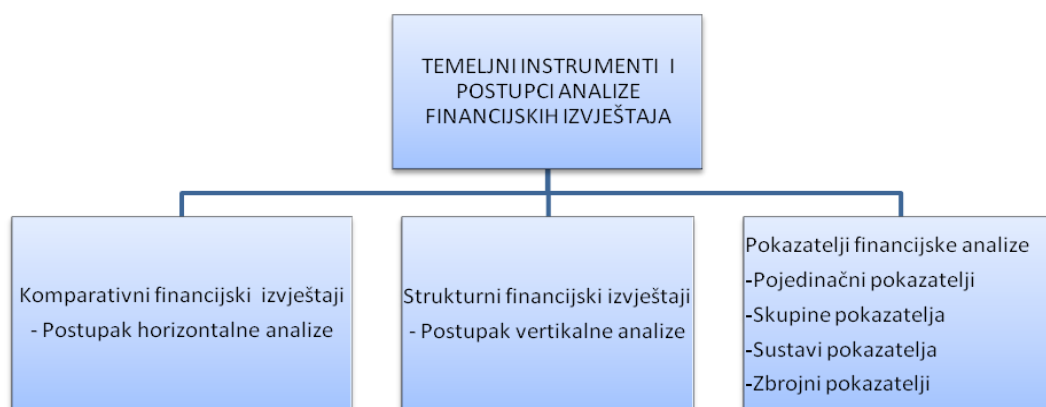
(K) = kapital

U nastavku poslovanja dolazi do nabavljanja novih oblika imovine. Izvori te imovine su uglavnom tuđi. Isto je tako moguće da se u nastavku poslovanja izvrši dokapitalizacija trgovačkog društva. Drugim riječima, prvotni ili novi osnivači mogu unijeti novi kapital u društvo i tako povećati njegovu imovinu. Svaki poslovni događaj dovodi do promjena u određenoj vrsti imovine i/ili promjena u strukturi kapitala i obveza. Zato se struktura bilance neprestano mijenja (Brkanić, 2002.).

U financijskoj teoriji je postavljeno pravilo kapitalnog pokrića prema kojemu bi omjer vlastitog i tuđeg kapitala trebao biti u omjeru 1:1. Osim toga, tuđi kapital bi treba biti raspoređen tako da se 50% odnosi na dugoročne obveze, a 50% na kratkoročne obveze. U sastavu imovine dugotrajna i kratkotrajna imovina bi trebale također imati omjer 1:1. Udio zaliha u kratkotrajnoj imovini ne bi trebao prelaziti polovinu njenog iznosa. Ovakva "idealna" struktura bilance je cilj svakog trgovačkog društva. Stoga je potrebno neprestano pratiti poslovanje preko financijskih izvještaja.

Da bismo pobliže razumjeli i pratili, kroz određeno razdoblje, strukturu bilance moramo izvršiti njenu analizu. Analiza bilance, kao i drugih financijskih izvještaja, provodi se različitim instrumentima i postupcima. To su uglavnom raščlanjivanja i uspoređivanja dobivenih rezultata. Klasifikacija temeljnih financijskih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja prikazana je Slikom 1.

Slika 1. Postupak analize

Izvor: Gregurek, 2005.

Komparativna analiza nam omogućuje uvid u praćenje pojedinih stavaka finansijskog izvještaja uspoređujući stanje u dva promatrana razdoblje. Osim toga, analiza se može vršiti i za više od dva razdoblja ako se jedno razdoblje uzme kao baza, a druga se uspoređuju s njim.

Vertikalna analiza bilance pokazuje udio pojedinih stavaka imovine u ukupnoj imovini, odnosno udio pojedinog izora imovine u ukupnoj imovini trgovačkog društva.

4.1 Komparativna analiza

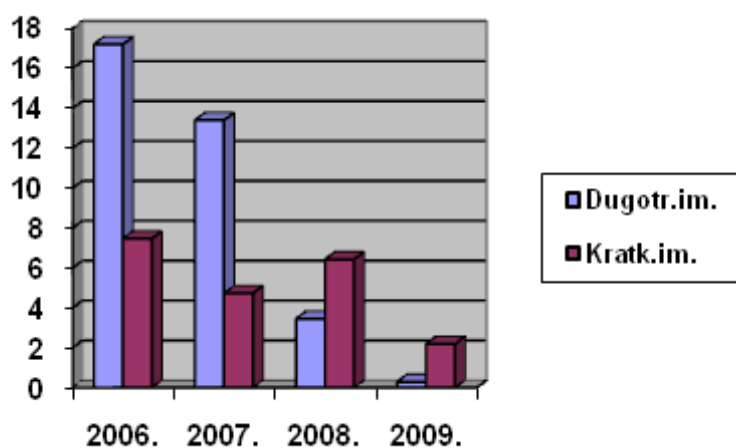
U nastavku slijedi prikaz skraćene bilance trgovačkog društva "S" kroz četiri razdoblja, odnosno za 2006., 2007., 2008. i 2009. godinu.

Tablica 2. Skraćene bilance trgovačkog društva "S" 2006.-2009.

POZICIJA	2006.	2007.	2008.	2009.
Dugotrajna imovina	17,211.032,93	13,412.706,59	3,452.102,33	287.401,11
Kratkotrajna imovina	7,478.222,29	4,725.770,65	6,427.523,62	2,188.908,99
Gubitak iznad visine kapitala	—————	—————	3,980.942,86	8,907.724,89
Troškovi budućeg razdoblja	286.334,21	194.099,55	235.938,57	7.760,50
AKTIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	14,096.507,38	11,391.795,49
Kapital i rezerve	16,019.556,31	4,261.626,74	—————	—————
Dugoročna rezerviranja	—————	4,471.337,92	7,456.894,34	6,173.963,83
Dugoročne obveze	4,769.013,13	2,399.097,36	92.222,75	91.238,02
Kratkoročne obveze	4,187.019,99	7,200.514,77	6,547.390,29	5,126.593,64
PASIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	14,096.507,38	11,391.795,49

Već na prvi pogled uočavamo da se stanje imovine koja je iskazana u bilanci ovoga trgovačkog društva koje se bavi prijevozom, drastično pogoršava iz godine u godinu. Da bismo lakše sagledali pad vrijednosti dugotrajne i kratkotrajne imovine pogledajmo kako to izgleda grafički:

Grafikon 1. Vrijednost imovine 2006. – 2009.

Komparativna analiza bilance pomoći će nam shvatiti kako su nastajale negativne poslovne promjene. Prvo ćemo analizirati podatke iz bilance po godinama.

Tablica 3. Horizontalna analiza bilance za 2006. i 2009.

POZICIJA	2006.	2007.	Odnos 2006.-2007.	
			Iznos promjene	Postotak promjene
Dugotrajna imovina	17,211.032,93	13,412.706,59	-3,798.326,34	-22,07
Kratkotrajna imovina	7,478.222,29	4,725.770,65	-2,752.451,64	-36,81
Gubitak iznad visine kapitala	—————	—————	—————	—————
Troškovi budućeg razdoblja	286.334,21	194.099,55	-92.234,66	-32,21
AKTIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	-6,643.012,64	-26,60
Kapital i rezerve	16,019.556,31	4,261.626,74	-11,757.929,57	-73,40
Dugoročna rezerviranja	—————	4,471.337,92	4,471.337,92	—————
Dugoročne obveze	4,769.013,13	2,399.097,36	-2,369.915,77	-49,69
Kratkoročne obveze	4,187.019,99	7,200.514,77	3,013.494,78	71,97
PASIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	-6,643.012,64	-26,60

U poslovnoj godini 2006. trgovačko društvo "S" ostvarilo je gubitak u iznosu od 11,757.929,57 kuna, što se negativno odrazilo na stanje imovine i kapitala.

Tablica 4. Horizontalna analiza bilance za 2006. i 2007.

POZICIJA	2006.	2007.	Odnos 2007.-2006	Odnos 2007.-2006.
			Iznos promjene	Postotak promjene
Dugotrajna imovina	13,412.706,59	3,452.102,33	-9,960.604,26	-74,26
Kratkotrajna imovina	4,725.770,65	6,427.523,62	1,701.752,97	36,01
Gubitak iznad visine kapitala	—————	3,980.942,86	3,980.942,86	
Troškovi budućeg razdoblja	194.099,55	235.935,57	41.836,02	21,55
AKTIVA	18,332.576,79	14,096.507,38	-4,236.069,41	-23,11
Kapital i rezerve	4,261.626,74	—————	-4,261.626,74	-100,00
Dugoročna rezerviranja	4,471.337,92	7,456.894,34	2,985.556,42	66,77
Dugoročne obveze	2,399.097,36	92.222,75	-2,306.874,61	-96,16
Kratkoročne obveze	7,200.514,77	6,547.390,29	-653.124,48	-9,07
PASIVA	18,332.576,79	14,096.507,38	-4,236.069,41	-23,11

U slijedećem razdoblju poslovanja dolazi do daljnjeg velikog pada vrijednosti imovine trgovačkog društva. Osim toga, u 2007. godini ostvaren je gubitak koji je premašio kapital društva.

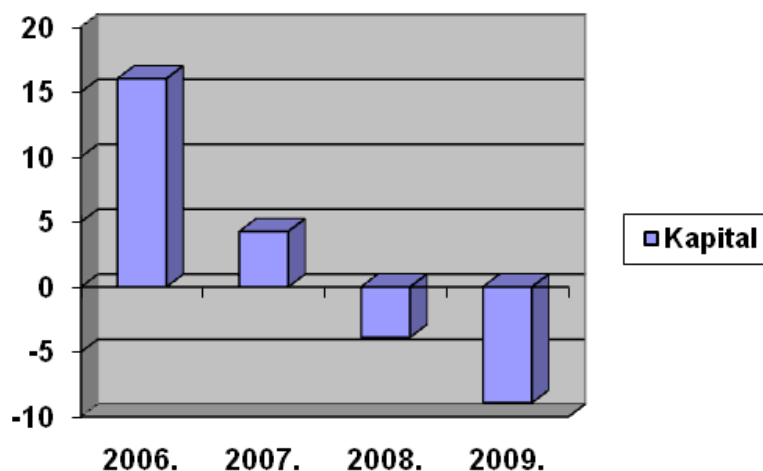
Tablica 5. Horizontalna analiza bilance za 2006. i 2007.

POZICIJA	2008.	2009.	Odnos 2009.-2008.	Odnos 2009.-2008.
			Iznos promjene	Postotak promjene
Dugotrajna imovina	3,452.102,33	287.401,11	-3,164.701,22	-91,67
Kratkotrajna imovina	6,427.523,62	2,188.908,99	-4,238.614,63	-65,94
Gubitak iznad visine kapitala	3,980.942,86	8,907.724,89	4,926.782,03	123,76
Troškovi budućeg razdoblja	235.935,57	7.760,50	-228.175,07	-96,71
AKTIVA	14,096.507,38	11,391.795,49	-2,704.711,89	-19,19
Kapital i rezerve	—————	—————	—————	—————
Dugoročna rezerviranja	7,456.894,34	6,173.963,83	-1,282.930,51	-17,20
Dugoročne obveze	92.222,75	91.238,02	-984,73	-1,07
Kratkoročne obveze	6,547.390,29	5,126.593,64	-1,420.796,65	-21,70
PASIVA	14,096.507,38	11,391.795,49	2,704.711,89	-19,19

U posljednjem promatranom razdoblju uočavamo nastavak prijašnjeg trenda. Trgovačko društvo "S" ostalo je gotovo bez dugotrajne imovine. Ako znamo da mu je osnovna djelatnost prijevoz, nije teško shvatiti da je postalo nemoguće daljnje obavljanje djelatnosti.

Kratkotrajna imovina koja je preostala sastoji se velikim dijelom od potraživanja, koja su opet, velikim dijelom zastarjela. Zalihe, koje su preostale, najvećim dijelom predstavljaju nekurentnu robu. Na slijedećem grafikonu pogledajmo kako je izgledao trend smanjenja kapitala, te njegovo pretvaranje u gubitak iznad visine kapitala:

Grafikon 2. Vrijednost kapitala 2006. – 2009.

4.2 Vertikalna analiza

Vertikalna analiza bilance pokazat će koliki je udio pojedinih bilančnih stavki u aktivi, odnosno u pasivi za svako od promatranih razdoblja.

Tablica 6. Vertikalna analiza bilance trgovačkog društva "S" za 2006., 2007., 2008. i 2009. godinu

POZICIJA	2006.	2007.	2008.	2009.	2006.	2007.	2008.	2009.
					%	%	%	%
Dugotrajna imovina	17,211.032,93	13,412.706,59	3,452.102,33	287.401,11	68,91	73,16	24,49	2,52
Kratkotrajna imovina	7,478.222,29	4,725.770,65	6,427.523,62	2,188.908,99	29,94	25,78	45,60	19,22
Gubitak iznad visine kapitala			3,980.942,86	8,907.742,89			28,24	78,19
Troškovi budućeg razdoblja	286.334,21	194.099,55	235.938,57	7.760,50	1,15	1,06	1,67	0,07
AKTIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	14,096.507,38	11,391.795,49	100	100	100	100
Kapital i rezerve	16,019.556,31	4,261.626,74			64,14	23,25		
Dugoročna rezerviranja		4,471.337,92	7,456.894,34	6,173.963,83		24,39	52,90	54,20
Dugoročne obveze	4,769.013,13	2,399.097,36	92.222,75	91.238,02	19,09	13,08	5,55	0,80
Kratkoročne obveze	4,187.019,99	7,200.514,77	6,547.390,29	5,126.593,64	16,77	39,28	46,45	45,00
PASIVA	24,975.589,43	18,332.576,79	14,096.507,38	11,391.795,49	100	100	100	100

Premda ne postoji univerzalno pravilo o udjelu pojedinih imovinskih stavki u ukupnoj aktivi, kao i o udjelu kapitala i obveza u ukupnoj pasivi, nepisano je pravilo da se dugotrajna imovina treba financirati iz kapitala ili iz dugoročnih obveza.

S druge strane, kratkotrajna bi se imovina trebala financirati iz kratkotrajnih obveza. Razlog tomu je nastojanje da se tekuće obveze mogu izvršavati na vrijeme. Kada bi se, na primjer dugotrajna imovina financirala iz kratkotrajnih izvora došlo bi do nesklada između vremena plaćanja, koje bi tada bilo u roku od jedne godine, i vremena korištenja te imovine koje bi se trebalo protezati kroz više poslovnih razdoblja. Tada bi se, vrlo vjerojatno, pojavile poteškoće u podmirivanju tekućih obveza, jer bi se smanjila likvidnost. Za kratkoročne obveze bi bilo poželjno da se jednim dijelom financiraju iz dugoročnih izvora zbog troškova koji nastaju pri skladištenju proizvoda, ali i kako bi se lakše dočeka početak naplate svojih potraživanja.

Svaka vrsta djelatnosti ima svoje potrebe za pojedinom vrstom imovine. Zato će trgovačka društva koja obavljaju istu djelatnost imati sličnu strukturu bilance u imovinskom dijelu. Temeljni kapital je uvjet bez kojeg trgovačko društvo ne može započeti poslovati. Imovinski dio bilance jednak je temeljnom kapitalu samo u trenutku osnivanja. Trgovačko društvo tijekom poslovanja stječe i gubi imovinu pa dolazi i do promjena u kapitalu i obvezama.

Iz tablice 6. vidljivo je da je trgovačko društvo "S" 2006. godine imalo dobru strukturu bilančnih pozicija. Već slijedeće godine je udio kapitala i rezervi u ukupnoj pasivi pao sa 64,14 % na 23,25 %. To se dogodilo zbog ostvarenog gubitka u poslovanju. Već 2007. godine se uočava pojava rizika u strukturi bilance. Osim smanjenja kapitala i rezervi došlo je do velikog povećanja udjela kratkoročnih obveza u odnosu na udio kratkotrajne imovine u ukupnoj imovini.

Struktura bilance iz 2008. godine pokazuje alarmantno stanje. Došlo je do drastičnog smanjenja udjela dugotrajne imovine, a pojavio se gubitak koji je premašio vrijednost kapitala. U 2009. godini je nastavljena tendencija pada zastupljenosti dugotrajne imovine i porasta gubitka iznad visine kapitala.

Sva ta negativna događanja neminovno su dovela do stečaja .

5 Zaključak

Trgovačka društva se osnivaju na neodređeno vrijeme sa ciljem obavljanja određene djelatnosti. Njegovi osnivači ulažu svoju imovinu sa ciljem da tu imovinu kroz određeno razdoblje vrate kroz dobit trgovačkog društva. Kasnije im je želja da na temelju svojih prvotnih ulaganja povećaju dobit i vlastito bogatstvo. Međutim, u toku poslovanja događaju se mnoge predvidive, ali i ne predvidive okolnosti koje utječu na poslovanje, a kasnije i na poslovni rezultat.

Računovodstvo je djelatnost koja je sastavni dio svakog poslovanja. Njegova je uloga evidentirati prošle poslovne događaje i na temelju njih objaviti financijske izvještaje. Iz tih financijskih izvještaja se mogu uočiti poremećaji koji se pojavljuju u poslovanju. Bilanca je vrlo važan izvještaj, jer daje uvid u stanje imovine i obveza.

Ukoliko se pojave poteškoće u poslovanju, koje će biti vidljive u bilanci, to će samo otežati daljnji nastavak poslovanja. Kreditori će uočiti rizike koji prijete iz navedenih podataka i neće nam omogućiti priljev svježeg novca.

Može se dogoditi da kreditori odobre određena sredstva, ali uz vrlo visoku kamatu i upis hipoteke na imovinu, kao garanciju za vraćanje kredita. Ako ne dođe do pozitivnih promjena u poslovanju trgovačko društvo će ostati bez imovine pod hipotekom što će vjerojatno dovesti do nemogućnosti nastavka poslovanja. Krajnja posljedica je otvaranje stečajnog postupka koji će odgovoriti na pitanje

može li se poslovanje nastaviti ili ne. Postoji još jedan način pokušaja izlaska iz nastalih poteškoća, a to je uvođenje svježeg kapitala od strane postojećih ili novih osnivača.

Na primjeru trgovačkog društva "S" dokazano je, primjenom vertikalne i horizontalne analize bilance, da je potvrđena početna hipoteza koja polazi od činjenice kako neadekvatna struktura bilance predstavlja veliki rizik za nastavak poslovanja.

U ovome se slučaju radilo o kontinuiranom padu opsega poslovanja koji je rezultirao gubitkom imovine te pojavom velikog gubitka iznad visine kapitala. Sve je to dovelo do potpunog smanjenja obavljanja djelatnosti za koju je trgovačko društvo osnovano.

Reference:

Belak, V., (1995.), Menadžersko računovodstvo, RRIF-PLUS, Zagreb

Brkanić, V., (2002.), Optimalizacija bilančne strukture, RRIF-PLUS, Zagreb

Gregurek, M., (2005.), Analiza i planiranje u poduzeću, Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, (2008.), Narodne novine, broj 30/2008., Zagreb

Novak, B., (2002.), Odlučivanje i financijsko upravljanje, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek

Popović, Ž., Vitezić, N., (2000.), Revizija i analiza, Sveučilište u Rijeci, Zagreb

Skupina autora, (2004.), Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva, RRIF-plus, Zagreb